

Прагма-семантичні особливості аббревіацій у сучасній англійській мові*Роботу виконано на кафедрі іноземних мов та перекладу Луцького інституту розвитку людини університету “Україна”*

У статті висвітлено проблему лінгвістичного походження аббревіацій сучасної англійської мови, проаналізовано аббревіації різних типів, семантичні та функціональні особливості скорочених лексичних одиниць, визначено семантичні відмінності між аббревіацією і скороченням, вказано особливості їхніх класифікацій та досліджено аббревіатури в наукових сферах.

Ключові слова: аббревіатури, скорочення, акроніми, графічні та лексичні аббревіації, алфавітні аббревіації, складні аббревіації, латинські аббревіації, аббревіатури-неологізми, SMS-аббревіації.

Глушук Н. Н. Прагма-семантические особенности аббревиаций в современном английском языке. В статье раскрыта проблема лингвистического происхождения аббревиаций современного английского языка, проанализированы аббревиации разных типов, семантические и функциональные особенности сокращенных лексических единиц, определены семантические отличия между аббревиацией и сокращением, показаны особенности их классификаций и исследовано аббревиатуры в научных сферах.

Ключевые слова: аббревиатуры, сокращения, акронимы, графические и лексические аббревиации, алфавитные аббревиации, сложные аббревиации, латинские аббревиации, аббревиатуры-неологизмы, SMS-аббревиации.

Glushchuk N. M. Pragma-semantic Particularities of Abbreviations in Modern English Language. The article outlines linguistic nature of abbreviation phenomenon in modern English language. The abbreviations of various types, semantic and functional particularities of shortened lexical units were analyzed, semantic differences between the terms “abbreviation” and “shortening” were defined, the particularities of their classification were indicated and the abbreviations in scientific spheres were researched in the article.

Key words: abbreviations, shortenings, acronyms, graphical and lexical abbreviations, alphabetic abbreviations, compound abbreviations, Latin abbreviations, abbreviations-neologisms, SMS abbreviations.

Постановка наукової проблеми та її значення. Упродовж останніх десятиліть аббревіація стала одним із найбільш продуктивних способів поповнення словникового складу багатьох мов, зокрема англійської, в якій фонетичні процеси привели до підвищення питомої ваги односкладових слів.

Абревіація надає новим назвам і визначенням коротшу та ущільненішу форму при повному збереженні значення цих лексичних одиниць, заощаджуючи час надходження інформації. Основні сфери застосування аббревіації – ділове, наукове та публіцистичне мовлення.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Питанню аббревіацій в англійській мові присвячено теоретичні дослідження таких учених, як В. В. Борисов, Е. П. Волошин, Л. Ф. Каховська, С. М. Єнікєєва, А. П. Соколенко, М. А. Ярмашевич, Е. Н. Ожогін, О. Г. Косарева та ін. Водночас це явище досліджувалося при укладанні різноманітних підручників із лексикології англійської мови та англійських словників. Вагому роботу із дослідження аббревіацій-неологізмів провів Ю. А. Зацний.

Загалом ця проблема поки недостатньо висвітлена в лінгвістичній літературі, тому потребує подальшого вивчення та аналізу, оскільки в сучасному суспільстві відбуваються безперервні зміни, з'являються нові лексичні одиниці, які потрібно постійно вивчати та детально аналізувати. До таких одиниць належать і аббревіатури, що використовуються в електронному спілкуванні.

Актуальність дослідження полягає у з'ясуванні механізмів утворення аббревіатур, що сприяє виявленню тенденцій формотворчих процесів у мові. Ми уточнюємо й систематизуємо наявні класифікації аббревіатур на основі різних критеріїв. У статті проведено аналіз аббревіатур, що використовуються в електронному спілкуванні, наведено приклади евфемістичних аббревіацій, що набувають усе більшого значення серед аббревіатур-неологізмів. Вивчення аббревіацій сприяє з'ясуванню питань їхнього словотворення і функціонування як вибраних номінацій.

Матеріалом дослідження є художня література, а особливо газетні публікації, що найбільш насичені абрєвіаціями. **Предметом** дослідження слугували абрєвіатури, акроніми, скорочення. **Мета** статті полягає у тому, щоб дослідити лінгвістичне походження явища абрєвіацій сучасної англійської мови, а саме: дати визначення цьому поняттю; визначити семантичні відмінності між абрєвіацією і скороченням; вказати особливості їхньої класифікації та дати їхні основні характеристики. У статті розглянуто абрєвіації, що використовуються в сучасній англійській мові, їхні структурні та семантичні характеристики в різноманітних сферах, зокрема англійської політичної, економічної, військової, ділової, технічної та комп'ютерної лексики.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Скорочення слів і в розмовному мовленні, і в офіційно-діловому – надзвичайно продуктивний тип словотворення в англійській мові. Тут підлягають скороченню багатоскладові слова-запозичення, оскільки власне англійські слова переважно односкладові або двоскладові. При цьому випадати може будь-яка частина слова.

Серед найбільш частих мовних ігор, що використовуються у пресі, доречно визначити такі: наближення абрєвіатур до звичайних слів, незвичайне розшифрування абрєвіатур, омонімія, полісемія, утворення повних одиниць від скорочених, уживання в сучасній пресі морально застарілих абрєвіатур, скорочення власних імен тощо. Без сумніву, у науковій літературі дуже важко обійтися без скорочень, вони переходять з однієї роботи в іншу, від одного автора до іншого, стають звичними для читачів – спеціалістів у цій галузі. І, врешті, перетворюються у визначення, що здатні конкурувати з початковим багаточленним терміном.

Абрєвіація виконує специфічні, характерні лише для неї завдання – значною мірою розширює дериваційні можливості лексики, і в цьому її цінність. Відмова від використання абрєвіатур привела б до непомірного розростання текстів. Наприклад: *President Viktor Yushchenko cancelled the decision of the KCC ...* [Kyiv Weekly, November 27 – December 3, № 42, 2008, p. 4].

Майже в усіх європейських мовах є різноманітні абрєвіатури, але особливо багата на них сучасна англійська мова. Кількість абрєвіатур, що входять до термінологічних словників, сягає десятків тисяч. Особливо інтенсивно утворюються акроніми, тобто абрєвіатури, що набули статусу слів.

Ми виділяємо *два головні шляхи скорочення*: а) ущільнення (усічення) – contraction (clipping) та абрєвіацію (ініціальне скорочення) – abbreviation (initial shortening).

Ми вважаємо, що основна відмінність між термінами “абрєвіація” і “скорочення” у тому, що “абрєвіація” є одним зі шляхів “скорочення” поряд з “ущільненням”. Вона полягає у скороченні фразових термінів до їхніх початкових літер. Слід зауважити, що словник синонімів сучасної англійської мови подає термін “скорочення” (shortening, reduction) як синонім до терміна “абрєвіація” (abbreviation) [15, 1].

При “скороченні” може випадати будь-яка частина слова. **Скорочення** поділяються на три типи: ініціальні абрєвіатури, складові скорочення (афези, синкопи, апокопи), телескопія.

Унаслідок абрєвіації виникають **ініціальні абрєвіатури**, що класифікуються відповідно до їхньої фонетичної структури на: *алфаветизми, акроніми, звуко-буквенні та буквенно-звукові абрєвіатури*.

Абрєвіація стає можливою через такі характерні особливості мови та мовлення: матеріальність мовного знака, лінійність мовлення (і, відповідно, письма), нерівномірність розподілу інформації між окремими елементами мовленнєвого потоку, надлишок мовленнєвих повідомлень.

Варто зазначити, що чим важливіше повідомлення, тим більший його надлишок: при авіаційних переговорах англійською мовою надлишок сягає 96 %. Саме надлишок інформації і забезпечує можливість скорочення окремих елементів у мовленнєвому потоці. У процесі абрєвіації такий надлишок не ліквідується, а лише зменшується його обсяг.

Серед причин та передумов виникнення і значного поширення абрєвіації на сучасному етапі розвитку суспільства, поряд з екстралінгвістичними факторами (науково-технічний прогрес, соціальні перетворення, розвиток міжнародних культурно-економічних зв'язків), ми називаємо і закон економії мовних засобів та мовленнєвих зусиль.

Абрєвіація скорочує матеріальну оболонку комунікативних одиниць, збільшуючи швидкість надходження інформації від того, хто її передає до того, хто сприймає. Отже, причиною виникнення абрєвіацій є економія місця, часу та мовленнєвих зусиль спікера.

Ми трактуємо **абрєвіатури** (ініціальні скорочення) як слова, що утворюються внаслідок скорочення фразових термінів до їхніх початкових літер: *ABS < American Broadcasting System – американська*

телерадіомовна компанія "Ей-Би-Сі", **AF** < Air Force – військово-повітряні сили [9, 645], **g. f.** < girlfriend [6, 73]. Вони набувають усе більшого значення у науково-технічних і газетно-публіцистичних текстах як засіб концентрації інформації через свою лаконічність та стислість.

Абревіатури здебільшого належать до іменників та об'єднуються у великі тематичні групи назв: географічні назви, країни, штати, округи, райони, партії, міжнародні організації, центральні органи виконавчої влади, підприємства та організації, банки, медичні терміни тощо.

Абревіатура входить у структуру знакового комплексу: абревіатура – прототип – денотат як один із його елементів. Наприклад: **UNESCO** [neskou'ju:] < United Nation Educational Scientific and Cultural Organization – ЮНЕСКО [13, 782].

У лінгвістиці існує декілька класифікацій скорочених лексичних одиниць, в основі яких лежать різні принципи, що частково зумовлено великою кількістю різновидів скорочень. Згідно із класифікацією В. Б. Борисова, скорочення поділяються на графічні та лексичні [2, 110].

Ми вважаємо, що основна відмінність між графічною та лексичною абревіацією полягає у тому, що графічна абревіація – це скорочення слова в писемному мовленні, а лексична абревіація – це скорочення слова у сфері усного спілкування. Лексична абревіація може вживатися і в усному, і в писемному мовленні.

Відповідно до способу скорочення лексичної одиниці можна виділити такі три типи скорочень: ініціальні абревіатури, які, у свою чергу, класифікуються відповідно до їхніх фонетичної структури на: алфавітизм, що вимовляються як алфавітні назви букв; звукові (акроніми) – як звичайні слова; звуко-літерні та літерно-звукові – характеризуються поєднанням двох вищевказаних способів вимови у певній послідовності, складові скорочення (одно- й багатоскладові), телескопія.

Ми виділяємо п'ять типів абревіацій – слів, що утворюються внаслідок скорочення фразових термінів до їхніх початкових літер: **акроніми, алфавітні, складні, графічні, латинські**, які найбільш характерні для сучасної англійської мови:

1) акроніми – це ініціальні лексичні абревіатури, що вимовляються як слова нового типу, фонетична структура котрих відповідає фонетичній структурі одноморфемних слів, а читаються, відповідно до правил орфоєпії як звичайні слова: **UNESCO** ['ju: 'neskou] < United Nation Educational Scientific and Cultural Organization [13, 782], **NATO** ['neitou] < North Atlantic Treaty Organization [13, 776];

2) алфавітні – мають повну алфавітну вимову і наголос: **USA** ['ju: es 'ei] < the United States of America [9, 657], **B.B.C.** ['bi: 'bi: 'si:] < the British Broadcasting Corporation [9, 647], **M.P.** ['em 'pi:] < Member of Parliament [9, 653];

3) складні – першим їхнім елементом є буква (букви) і другим – ціле слово: **A-bomb** < atomic bomb [10, 22], **G-man** < Government man – агент ФБР [10, 333]; **V-day** < Victory day [4, 737];

4) графічні – вживаються у текстах для економії місця і вимовляються як відповідні нескорочені слова: **Mr** < Mister, **m** < mile, metre [13, 653], **ft.** < foot/feet [2, 650], **v.** < verb [4, 774], **sec.** < second, **sq** < square [4, 781];

5) латинські – інколи не читаються як латинські слова, а як окремі букви або виражаються їхніми англійськими еквівалентами: **e. g.** [i: 'd i:] < *exempli gratia* – for example, for instance (наприклад), **etc.** < *et cetera, et cetera* [et 'setrə] [ət 'setərə] – and so on (і т. д., і так далі); **A.M., a.m.** [ei 'em] < *ante meridiem* – before midday, in the morning [13, 762]; **A.D.** [ei 'di:] < *anno Domini* – нашої ери [13, 761]; **v.v.** < *vice versa* [vais 'və:sə] – навпаки [13, 782]; **P.S.** [pi: 'es] < *post scriptum* [13, 779]; **i.e.** [ai 'i:] < *that is: By shrewdly capitulating at the crucial moment – i.e., by pretending that I suddenly wanted to – I got my book* [16, 10].

Можна також виділити чотири групи абревіатур щодо закономірностей їхнього утворення у зіставленні їхньої форми з вихідним словосполученням: перша – виникла на основі словосполучень, що складаються лише із повнозначних слів; другу – становлять абревіатури, утворені від словосполучень, ускладнених неповнозначними словами; третя – виникає на основі словосполучень, куди входять слова складної структури; четверта – абревіатури, утворені на основі словосполучень трьох зазначених вище типів способами розширення.

Способами утворення акронімів на основі словосполучень є:

ініціальна абревіація повнозначних слів при упушенні неповнозначних, останнього повнозначного слова вихідного словосполучення, другого компонента складових термінів; абревіація з використанням і упушенням других (третіх) компонентів складних слів;

чисте розширення;

розширення з неповнозначними словами;

різноманітні комбінації згаданих способів. Наприклад: **SAGE** < *Semi-Automic Ground Environment System* [10, 625], **WASH** < *West African Students Union* [8, 1138]; **SD** < *single-density disk* – диск для запису з ординарною щільністю [8, 1064].

Такі ж приклади можна знайти і в аббревіаціях, що вживаються у сфері комп'ютерних технологій: **FAT** < *file allocation table* – таблиця розподілу файлів [11, 1060]; **LAN** < *local area network* – локальна обчислювальна мережа [11, 1061]; **CASE** < *computer-aided software engineering* – автоматизоване розроблення програмного забезпечення [11, 1058].

У новому столітті в англійській мові широко використовуються евфемістичні аббревіації – слова, у яких аббревіатурою є перша літера, що вважається словом-табу. Наприклад: **e-mail**, **e-match** – партнер, обраний за допомогою інтернетівської служби знайомств; **e-pal** < *e-mail + pen-pal* – приятель, з яким особа спілкується за допомогою електронної пошти. Іншими словами, це ті ж самі складні аббревіації. Варто зауважити, що та ж аббревіатура може позначати різні слова у різних контекстах: **L-word** = love, liberal, life, law; **F-word** = finance, federal. Елемент **e-** етимологічно-аббревіатурного скорочення слова **electronic** вважається префіксом, з яким виникли численні інновації у сфері електронного бізнесу: **e-banking**, **e-trading**, **e-shopping**, **e-cash**, в “електронному видавництві”: **e-book**, **e-publishing**, **e-reading**, **e-title**.

Евфемістичні аббревіації набули популярності також у військовій термінології: **e-bomb** < *microwave bomb* – “мікрохвильова бомба” [12, 147]; у так званій “електронній торгівлі”: **E-commerce**, **E-shopping**, **E-sales**, для введення поняття “електронні гроші”: **E-cash**, **E-money**, для номінації “електронних” магазинів, торгових центрів: **E-mall**, **E-partment**.

У сучасну епоху високих технологій людина вступила з величезними можливостями для комунікації. Хоча, з одного боку, прагнення до прискорення темпу і покращення якості життя спонукає людей до максимальної економії засобів, зусиль і часу, а, відповідно, примушує віддавати перевагу усьм видам комунікації; з іншого боку, переписка опановує нові способи та сфери застосування.

Одним із достатньо нових видів письмової комунікації є SMS-повідомлення: **SMS** < *Short Message Service* – служба коротких повідомлень – система, що дає змогу відсилати та приймати текстові повідомлення за допомогою мобільного зв'язку. Текст може складатися із алфавітно-цифрових символів.

Однак мало хто із користувачів ознайомлений і дотримується правила державного стандарту транслітерації при SMS-переписці. Це мовленнєве явище, що отримало назву “трансліт”, будується за принципом фонетичної відповідності українських і латинських букв, не маючи однозначних та стійких правил. Варто зазначити, що саме трансліт, а не транслітерацію, активно застосовують при спілкуванні засобами SMS.

Наведемо окремі приклади англійських SMS-скорочень: **100S** < *Hundreds*, **IDAY** < *One day*, **2DAY** < *Today*, **AFAIK** < *As far as I know*, **AMBW** < *All my best wishes*, **ATM** < *At the moment*, **BTW** < *By the way*, **CM** < *Call me*, **CIA** < *Cash in advance*, **CYL8R** < *See you later*, **CYRWF** < *Call your wife*, **DK** < *Don't know*, **DGT** < *Don't go there*, **EMSG** < *E-mail message*, **EXC** < *Excellent*, **F2F** < *Face to face*, **G2SY** < *Glad to see you*, **GB** < *Goodbye*, **GM** < *Good morning*, **H2CUS** < *Hope to see you soon*, **HBTU!** < *Happy birthday to you!*, **HRU?** < *How are you?*, **IDK** < *I don't know*, **MC!** < *Merry Christmas!*, **MSG** < *Message*, **NC** < *No comment*, **NP** < *No problem*, **O4U** < *Only for you*, **YW** < *You're welcome* [14, 100–140].

Науковці вважають, що SMS-повідомлення – це засіб неформального спілкування, котрий не сприяє встановленню ділових контактів. Однак популярність SMS-арго настільки велика, що він почав значно впливати на сучасну англійську мову. Частішають випадки заміни живої мови мовою аббревіатур та умовних позначень. З'являються переклади на мову SMS творів Шекспіра, щоб привернути увагу британських студентів та школярів, допомогти їм краще засвоїти класичну літературу та ефективніше готуватися до екзаменів. Із творів вибрано ключові уривки, котрі можна цитувати на екзаменах і семінарах. Ось як виглядає знаменитий монолог Гамлета у перекладі на мову SMS: **2b?Ntb =? To be or not to be? That is a question**. У Британії вже навіть стурбовані зниженням рівня грамотності серед підлітків через захоплення SMS-арго.

Загалом складно і навіть неможливо точно передбачити майбутнє SMS-комунікації та SMS-трансліту зокрема, але цілком імовірно, що це буде процес природного відбору найбільш життєздатних елементів в умовах жорсткої еволюції мовних засобів і самого мовлення. І навряд чи якійсь людині чи сотовій компанії буде під силу регулювати процес формування загальноприйнятих правил

SMS-трансліту, тим більше SMS-транслітерації. Однак ми припускаємо, що мова SMS, сформована на основі скорочень та умовних позначень, претендує сьогодні на роль єдиної мови, котра об'єднала би всі країни та народи, про що завжди мріяли люди.

Англійська мова сьогодні – найбільш поширена мова Інтернету, оскільки початок бурхливого розвитку інформаційних технологій та їхнього імпорту в інші країни було покладено в англомовній країні – Сполучених Штатах Америки. Аббревіації використовують часто і в Інтернет-комунікації: **DH** < *Dear husband*; **DIY** < *Do it yourself*; **FYI** < *For your information*; **HTH** < *Hope this helps*; **ICBW** < *I could be wrong (It could be worse)*; **ISWYM** < *I see what you mean*; **SCNR** < *Sorry, could not resist*; **TIA** < *Thanks in advance*; **TWIMC** < *To whom it may concern* [7, 74].

В аббревіатурах спостерігаються окремі випадки розвитку полісемії та омонімії. Оскільки вони утворені від різних словосполучень, то можна сказати про поширення омонімічних аббревіатур. Так, найвідоміше значення аббревіатури PC – персональний комп'ютер, та до нього можна додати і такі: 1. Peace Corps; 2. personal computer; 3. politically correct; 4. printed circuit [10, 51]; 5. professional corporation [9, 655]; 6. Preparatory Commission [8, 1131]. Цікавим є і вживання такої омонімічної аббревіатури: **CPU** < *Communist Party of Ukraine*. Ця аббревіатура вживається також і у сфері комп'ютерних технологій: **CPU** < *central processing unit* – *центральний процесор*.

Комп'ютеризація, розвиток торгівлі через Інтернет зумовили виникнення специфічного типу аббревіатур, у яких використовується цифра “2”, завдяки своїй омофонічності з прийменником “to”. Для створення інновацій у значенні “електронний продаж” виникла своєрідна словотворча модель **X2Y**: **B2C** < *business-to-consumer*, **P2P** < *producer-to-producer* [9, 12], **B2G** < *business-to-government*, **D2B** < *direct to buyer*: *Little do they know that Internet models change so fast that they have mutated into B2B2C and C2B2C* [Parade Magazine, October 26, 2003, p. 5].

Оскільки семантика вивчає значення аббревіації як мовної одиниці в тексті та в мовній системі. Прагматика ж вивчає функції аббревіацій у мовленні, їхні взаємодії у комунікації. А отже прагматика, як і семантика, досліджує значення, котре ми визначаємо через уживання лінгвістичних форм.

Висновки. Отже, прагма-семантичні особливості аббревіацій у сучасній англійській мові полягають у тому, що аббревіатури в цілому не слід розглядати як групу лексики, що випадає із загального списку словникового складу. Вона входить до нього як невіддільна, хоча й своєрідна частина, яка наділена власними якостями і властивостями.

Аббревіатури набувають усе більшого значення, особливо в науково-технічних і газетно-публіцистичних текстах, будучи засобом концентрації інформації завдяки своїй лаконічності та стислості. Словосполучення – це більш або менш точна їхня інтерпретація. За допомогою аббревіатур виконується одне із основних завдань засобів масової інформації – передати найбільшу кількість інформації в межах газетної публікації.

Література

1. Ахренова Н. А. Разные страны, один Интернет? / Н. А. Ахренова // Вестник Моск. гос. ун-та. Серия : Лингвистика. – М. : МГОУ, 2009. – 215 с.
2. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках / В. В. Борисов. – М. : Воениздат, 1972. – 320 с.
3. Волошин Е. П. Аббревиатуры в лексической системе английского языка: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Е. П. Волошин. – М., 1967. – 25 с.
4. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. – Л. : ПАІС, 2007. – 227 с.
5. Каховская Л. Ф. Аббревиация как способ словообразования : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Л. Ф. Каховская. – Минск, 1980. – 25 с.
6. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови / І. Д. Квеселевич, В. П. Сасіна. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 128 с.
7. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика / А. Г. Ніколенко. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 528 с.

Лексикографічні джерела

8. Адамчик М. В. Великий англо-український словник / М. В. Адамчик. – Донецьк : Сталкер, 2002. – 1152 с.
9. Балла М. І. Новий англо-український словник / М. І. Балла. – К. : Чумацький Шлях, 2004. – 668 с.
10. Блувштейн В. О. Словарь английских и американских сокращений / В. О. Блувштейн, Н. Н. Ершов, Ю. В. Семенов. – М., 1957. – 767 с.

11. Зайковські С. Англо-український, українсько-англійський ілюстрований словник / С. Зайковські, Л. Адамовська. – Тернопіль : Богдан, 2009. – 1248 с.
12. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 359 с.
13. Мюллер В. Великий англо-український словник: у новій редакції. – К. : Арій, 2008. – 784 с.
14. Словарь SMS сокращений. Английские SMS. Русские SMS. – М. : Юнвест, 2006. – 224 с.
15. Crozier Justin, Gilmour Lorna. Collins Thesaurus A–Z / Justin Crozier, Lorna Gilmour. – Glasgow : Harper Collins Publishers, 2005. – 824 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

16. Segal Erich. Love story. – М. : Айрис Пресс, 2006. – 224 p.

Статтю подано до редколегії
14.04.2011 р.